

PEDAGOGISK HANDLEDNING TILL FILMEN ”LÅT INTE TYSTNADEN TALA”

Detta material riktar sig till dig som pedagog eller ledare för barn och unga. Materialet utgår från filmen i Jämställdhetsmyndighetens satsning ”Låt inte tystnaden tala”. Den pedagogiska handledningen är ett stöd för dig i arbetet med frågor som rör sexuell exploatering och samtycke.

Vem riktar sig materialet till?

Kampanjen ”Låt inte tystnaden tala” sprids direkt till unga i sociala medier. Kampanjfilmen med tillhörande material kan även användas pedagogiskt ihop med barn och unga. Målgruppen är unga i högstadie- och gymnasieåldern. Materialet kan till exempel användas på fritidsgården, i ungdomsgruppen eller som del av värdegrundsarbetet i en ideell förening. Det kan även användas som en del av skolans arbete med sexualitet, samtycke och relationer.

Hur hänger materialet ihop med skolans uppdrag?

Enligt grund- och gymnasieskolans läroplaner är det skolans ansvar att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val.

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet och lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska även bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi. Materialet kan därför vara ett stöd för att diskutera frågor om samtycke, kroppslig integritet och könsnormer i relation till köp av sexuella handlingar.

Hur är materialet upplagt?

I handledningen beskrivs först saker som är viktiga att tänka på innan ni påbörjar arbetet. Sedan följer förslag på hur du konkret kan arbeta med filmen i tre steg. Du får förslag på diskussionsfrågor för att väcka reflektion och samtal om ämnet. I slutet kan du läsa mer om de teoretiska utgångspunkterna för materialet. Sist finns en QR-kod som du kan skriva ut och dela ut till deltagarna. Den leder till kampanjsidan med information till unga och kontaktuppgifter till stödverksamheter

VIKTIGT ATT TÄNKA PÅ INNAN NI STARTAR

Innan ni börjar arbeta med frågor som rör sexuell exploatering i en grupp finns det några saker som kan vara extra viktiga att tänka på.

Förbered er tillsammans i arbetsgruppen

Börja med att prata ihop er i arbetsgruppen så att ni känner er trygga att prata om frågorna. Det är en fördel om ni använder materialet i flera grupper samtidigt. Diskutera gärna igenom hur ni kan prata om frågorna, vilka ord ni känner er bekväma med och vilka ord som barnen använder. Finns det någon som kan vara bollplank eller som du kan få stöd ifrån för att prata om frågorna? Om du känner dig osäker kan du hitta både ämneskunskap och stöd kring bemötande och förhållningssätt i kunskapsstödet Sexuell exploatering av barn och unga som finns på nspm.jamstalldhetsmyndigheten.se.

Förbered information om stöd och hjälp

Säkerställ att det finns beredskap att erbjuda stöd. I slutet av dokumentet finns information om stödverksamheter. Den kan du kopiera upp och dela ut till gruppen. Lägg gärna till information om lokala resurser. Du kan samtala med elevhälsoteamet, ungdomsmottagningen eller den lokala tjej-, ungdoms- eller brottsofferjouren. Ofta har de material att sprida och de kanske kan ha extra beredskap. De kan även bjudas in för att presentera sin verksamhet. Se gärna till att stanna kvar i lokalen efter passet ifall någon har frågor eller vill prata. Kolla upp vilka rutiner din verksamhet har vid oro för att barn far illa och rutiner för anmälan till Socialtjänst eller Polis.

Skapa ”trygga rum” för samtalen

Att prata om svåra frågor kräver att det finns en trygghet i rummet. Innan ni startar kan det vara bra att tillsammans komma överens om gemensamma ”förhållningssätt”. Det är även viktigt att du som ledare tydligt markerar om det förekommer kränkningar under samtalet. Ett sätt att få alla att komma till tals är att växla mellan enskild reflektion, bikupor (samtal två och två) och samtal i mindre grupper respektive helgrupp.

Utgå från ungas egna tankar och erfarenheter

För att engagera barn och unga i frågor som rör deras liv är det viktigt att inte bara förmedla kunskap. Vuxna behöver undvika att ge känslan av ”pekpinnar” eller att de sitter inne med de rätta svaren. Utgå från ungas egna erfarenheter och verklighet - de är experter på sina liv. Skapa utrymme för gruppens tankar, reflektioner och frågeställningar. Om samtalet utgår från ungas egen nyfikenhet och lösningar upplevs innehållet ofta mer relevant.

Alla erfarenheter finns i rummet

Ett respektfullt och inkluderande samtal behöver utgå från att alla erfarenheter finns representerade i rummet. Exempelvis gällande sexualitet, könsidentitet, funktionsnedsättningar, erfarenheter av rasism eller hedersnormer. Det kommer även finnas unga i gruppen som har egna erfarenheter av våld, övergrepp och exploatering. Både som utövare och utsatta. De kan även ha vänner eller andra i sin närhet som har erfarenheter av att betala för ”sexuella tjänster” eller av att exploateras sexuellt. Unga som lever i en hederskontext kan vara extra utsatta för hot och våld.

Behöver du mer kunskap?

Om du känner att du behöver mer kunskap för att kunna prata om sexuell exploatering kan du ta del av kunskapsstödet och den digitala föreläsningen som kompletterar den pedagogiska handledningen.

Läs mer på nspm.jamstalldhetsmyndigheten.se

ARBETA MED FILMEN I EN GRUPP AV UNGA

Börja med att visa [filmen](#). Därefter kan ni arbeta med filmen i tre steg. Fokus bör ligga på samtal och diskussion, där ni utgår från de ungas egna tankar och vardag. Be dem gärna komma med egna exempel och dela erfarenheter kring det ni pratar om.

Hur kan vi arbeta med filmen i tre steg?

● **Steg 1. Förstå filmen och koppla den till ungas egna erfarenheter**

- Vad händer i filmen? Är det en trovärdig situation?
 - Hur påverkas snacket av förväntningar på kön och sexualitet?
-

● **Steg 2. Samtala om samtycke och sexuell exploatering**

- Vad innebär det att sex ska bygga på samtycke?
 - Vad är sexuell exploatering? Hur kan det se ut?
-

● **Steg 3. Samtala om hur vi kan agera i liknande situationer**

- Hur agerar åskådarna i filmen?
 - Hur kan vi själva agera i liknande situationer?
 - Vad kan vara svårt med att agera - och vad kan göra det lättare?
-

Informera om stöd

- Berätta var unga kan vända sig för stöd och mer information.
-

Fördjupa arbetet

- Om tid finns kan ni komplettera passet med aktuellt material för att fördjupa diskussionerna om sexuell exploatering och samtycke.

Nedan följer exempel på frågor som ni kan diskutera i respektive steg. Ni hinner kanske inte med alla, välj i så fall dem som du upplever väcker mest engagemang i gruppen. Det är dock bra att hinna med frågor från alla tre stegen. Varva gärna bikupor med samtal i helgrupp, smågrupper eller rundor så att alla får chans att reflektera och uttrycka sig. Förklara att filmen och samtalet kan väcka känslor och att du finns kvar i rummet efteråt.

● Steg 1. Förstå filmen och koppla den till ungas egna erfarenheter

Visa filmen och prata om innehållet i filmen och vad som sker. Se till att alla har uppfattat situationen. Låt dem koppla det som händer i filmen till deras egen vardag. Reflektera kring hur "snacket" kan påverkas av normer kring kön och sexualitet.

Exempel på frågor att samtala vidare kring:

- Vad hände i filmen? Vem gjorde vad? Vad pratar dom om?
- Känner ni igen er i filmen? Är det en trovärdig situation? Är det någon som hört talas om något liknande som hänt?
- Varför tror ni att det kan bli sånt snack i en grupp?
- Tror ni att ett gäng tjejer hade kunnat prata på samma sätt om en kille? Varför? Varför inte?
- Tror ni snacket påverkas om det bara är killar eller bara tjejer i en grupp? Tror ni att dom hade pratat likadant om det var tjejer med i köket? Varför? Varför inte?
- Hur tror ni att ni hade reagerat om Sara var er kompis? Hur tror ni att ni hade ni reagerat om David var er kompis?

● Steg 2. Samtala om samtycke och sexuell exploatering

Här kan ni varva kunskap och diskussion kring vad sexuell exploatering innebär, vad samtycke innebär och vad lagen säger.

Vad innebär det att sex ska bygga på samtycke?

Om ni tänker på filmen - vad kan det finnas för problem med att man förväntas ställa upp på sexuella handlingar i utbyte mot t.ex. alkohol, presenter eller att få skjuts till en fest?

Exempel på frågor att samtala vidare kring:

- Vad betyder samtycke?
- Kan det finnas samtycke när det förekommer "betalning"? Om man ger någonting i utbyte mot sex - hur kan man då veta att den andra personen faktiskt vill?
- Är sex och hängel något man har "rätt" till? Kan man förvänta sig att någon annan ska "ställa upp" bara för att man själv vill?
- Upplever ni att det finns förväntningar på "vilja ha sex" eller att "ställa upp"? Tror ni att det kan finnas olika förväntningar på oss beroende på kön? Varför? Varför inte?
- Hur vet man att någon vill hängla med en? Om ni tänker på andra mer vardagliga situationer - hur kan man märka att någon tycker det är kul och vill vara med på det man gör?
- Tror ni porren påverkar våra idéer om sex?

Exempel på kunskap att lyfta fram under samtalet:

Berätta att vi har alla rätt till kroppslig integritet – ingen annan än vi själva har rätt att bestämma över våra kroppar. Den som vill ha sex har ansvar för att ta reda på vad den andra personen vill. Sex ska bygga på samtycke och kännas bra för alla inblandande - både före, under och efter. Sex och relationer ska bygga på lyhördhet, ömsesidighet och fri vilja. Alla ska delta på lika villkor och ha samma möjlighet att säga både "ja" och "nej". Ett samtycke kan aldrig köpas. I Sverige har vi en samtyckeslag sedan 2018.

Vad är sexuell exploatering? Hur kan det se ut?

Situationen i filmen är ett exempel på det som brukar kallas "sexuell exploatering". Det betyder att någon ger någon slags ersättning i utbyte mot "sexuella tjänster". I filmen är det en kille som förväntar sig att få något sexuellt i utbyte mot öl på en fest.

Exempel på frågor att samtala vidare kring:

- Vad tänker ni på när ni hör orden "prostitution", "köp av sexuella tjänster" eller "sex mot ersättning"? Vad får ni för associationer?
- Vad skulle ersättning kunna vara? Vad skulle en "sexuell tjänst" kunna vara?
- Tror ni det är vanligt att man förväntas "ställa upp" på sex eller hångel i utbyte mot något? T.ex. presenter, alkohol eller skjuts. Tror ni det ser olika ut beroende på kön?
- Varför tror ni det är så många killar och män som begår sexköpsbrott trots att det är olagligt?
- Varför tror ni att det nästan bara är killar och män som utnyttjar andra genom att erbjuda ersättning eller betala för sexuella tjänster? Vad kan det bero på?
- Tror ni att det finns olika förväntningar på tjejer, killar och icke-binära kopplat till sex och relationer? På vilket sätt?
- Varför tror ni det är olagligt att ge ersättning för sex? Finns det moraliska anledningar till att det är fel?

Exempel på kunskap att lyfta fram under samtalet:

- **Sexuell exploatering kan se ut på olika sätt.**

Berätta att vi ofta har stereotypa bilder av vad sexuell exploatering och prostitution innebär, till exempel från olika filmer vi sett. Berätta att filmen visar ett exempel på sexuell exploatering och ge exempel på hur det kan se ut på olika sätt. Att det rör även unga människor. Det kan ske både online och offline. Ersättningen kan vara pengar eller till exempel presenter, tjänster eller alkohol.

- **Alla kan utsättas, men det är nästan bara killar och män som exploaterar andra.**

Unga av alla kön utsätts, men den som utnyttjar unga genom att ge ersättning för "sexuella handlingar" är nästan alltid en kille eller man. Den som utnyttjar unga genom att ge ersättning för "sexuella tjänster" är nästan alltid en kille eller man. I filmen är det unga som ger ersättning till unga, men det finns även vuxna som utnyttjar barn.

- **Det är olagligt att betala för sexuella handlingar.**

Den som betalar för sex kan få fängelse. I vissa fall kan man även dömas för våldtäkt. Det är även olagligt att uppmana barn under 18 år att posera sexuellt på bilder eller filmer. Sexuell exploatering är inte en egen brottsrubricering. Det kan vara en mängd olika brott beroende på vad det är man gör.

- **Övergrepp och exploatering är inte sex.**

Sex ska bygga på samtycke och vara något lustfyllt och ömsesidigt. Sexuell exploatering handlar inte om "sex" – utan om olika former av sexuella övergrepp där någon form av ersättning har getts.

- **Sexuell exploatering kan ibland börja med grooming.**

Många gånger kan barn som exploateras sexuellt utsättas för grooming. Personen växlar ofta mellan smicker, tjat, övertalning, hot och mutor. Då kan man känna sig tvingad att ställa upp på saker mot sin vilja. Ibland kan bilder man skickat användas som utpressning.

- **Den som tar emot ersättning gör inget fel.**

Det är vanligt och många mår dåligt av det. Det finns stöd att få om ni själva eller någon kompis till er har erfarenheter av detta. Det är aldrig den som utsatts som gjort fel. Ansvaret ligger alltid hos den som exploaterar någon annan.

● Steg 3. Samtala om hur vi kan agera i liknande situationer

Prata nu vidare om filmen utifrån ett åskådarperspektiv. Vad hade man kunnat göra före, under och efter en situation som denna? Vad kan göra det svårt att agera och vad kan underlätta?

Exempel på frågor att samtala kring:

Vad gör "åskådarna" i filmen?

- Märkte ni vad som hände i gruppen när David pratade? Vad la ni märke till? Hur reagerade de andra?
- På vilket sätt visade dom i filmen att dom inte höll med? Hur kan man visa det på olika sätt?
- Varför tror ni att David säger som han gör?
- Tror ni det spelar någon roll att de andra visar att de håller med kompisen som säger ifrån?

Hur kan vi agera i liknande situationer?

- Hur hade man kunnat agera i en sån här situation? Vad hade ni kunnat säga eller göra?
- Finns det andra sätt att visa att man inte håller med?
- Vad hade ni kunnat säga eller göra om ni var med på festen och såg att David tvingade till sig sexuella handlingar genom att bjuda Sara på öl eller något annat?
- Vad hade ni kunnat göra efteråt om ni fått reda på att David faktiskt hade utsatt Sara? Hur hade ni kunnat prata med dem? Vilka andra hade ni kunnat prata med eller vända er till?

Vad kan göra det svårt att agera – och vad kan underlätta?

- Vad tror ni händer om man säger ifrån mot sina kompisar när de betar sig kasst? Bli det skillnad om fler "backar upp en" och håller med?
- Kan det vara ett sätt att visa omsorg att säga ifrån till sina kompisar? Hur då?
- Vad tror ni hade hänt om ingen hade sagt något? Hur hade situationen kunnat sluta?
- Tror ni "snacket" i gruppen påverkar vad David faktiskt hade gjort på festen? På vilket sätt?
- Vad kan göra det svårt att säga ifrån i en sån situation? Vad hade kunnat göra det lättare att våga säga ifrån?

Informera om stöd

Innan ni avslutar bör ni lyfta att samtalet kan ha väckt känslor och att många unga bär med sig egna erfarenheter av våld och övergrepp. Informera om vart unga kan vända sig för stöd. Berätta att det finns stöd att få både om de själva har erfarenheter av att utsättas eller utsätta någon annan. Det finns även stöd om de fått reda på att någon de känner har exploaterats sexuellt eller om någon av deras kompisar har utsatt någon annan. Många gånger vänder sig unga i första hand till varandra.

Det är viktigt att information om stödinsatser ges utan att unga själva behöver söka upp den eller skriva ner den. Den sista sidan i detta dokument kan du därför kopiera upp och dela ut till de unga du möter. Där finns en QR-kod med en länk till stödverksamheter och mer information.

Komplettera gärna med att ge information om olika lokala resurser, exempelvis det lokala elevhälsoteamet, ungdomsmottagningen eller civilsamhällesorganisationer.

Vill du utvärdera och ge feedback på materialet?

För att kunna göra stödmaterialet ännu bättre i framtiden vill vi gärna ha in synpunkter från dig som jobbat med det. Uppföljningen är viktig för att kunna kvalitetssäkra och utveckla materialet. På länken nedan finns ett kort formulär där du kan ge återkoppling på sådant som fungerat bra och saker som skulle kunna utvecklas. Tack för din feedback!

[Länk till formuläret](#)

FÖRDJUPA ARBETET

Om tid finns kan ni komplettera passet med aktuellt material för att fördjupa diskussionerna om sexuell exploatering och samtycke. Väv in mer av kunskapen som presenteras i kunskapsstödet och plocka eventuellt in extramaterial. Ni kan exempelvis prata mer om grooming, sugardejting eller digital utsatthet.

Om du jobbar i skolan finns en mängd sätt att koppla ihop frågorna med ditt ämnesområde. Låt eleverna skriva en argumenterande text om samtycke, analysera ett nyhetsinslag på temat eller undersöka hur synen på prostitution förändrats historiskt. De kan även uppmuntras att söka upp information på webbplatserna i slutet av dokumentet.

Exempel på teman att fördjupa diskussionerna kring

Sugardejting

Med sugardejting menas att en äldre person, ofta en man, ger någon form av ersättning för att dejta en yngre person. Det kan handla om att betala för saker, resor och liknande. Upplägget bygger på att någon som har mer pengar utnyttjar någon som har mindre pengar. Ofta finns en förväntan om att det ska leda till sex förr eller senare. Att betala någon för att ha sex är en form av sexköp, även om det kallas sugardejting.

- Känner ni till fenomenet sugardejting?
- Vad kan det finnas för problem med att en äldre person "dejtat" en yngre person?
- Hur tror ni det påverkar en relation att man får eller ger något i utbyte mot att umgås? Vad kan det finnas för förväntningar?
- Varför tror ni att det framför allt är äldre män som utnyttjar yngre tjejer och killar?

Att skicka nudes

Det är förbjudet att sprida eller köpa sexuella bilder på barn under 18 år. Man får heller inte ge någon ersättning för ett barn ska ta nudes eller göra sexuella saker framför en kamera. Att dela andras bilder på exposekonton eller via sociala medier är olagligt. Det är alltid den som sprider eller köper bilderna eller filmerna mot någons vilja som gör fel. Att skicka nudes till varandra är okej om alla gör det frivilligt och är över 15 år.

- Har ni varit med om att någon ni känner fått frågor om att skicka nudes eller frågat andra om att skicka nudes?
- Har ni hört talas om att andra blivit erbjudna något i utbyte mot intima bilder eller filmer? Är det vanligt? Vad gör ni då?
- Varför tror ni att vissa väljer att sprida andras privata intima bilder? Hur tror ni att det skulle kännas om ni fick privata bilder på er själva spridda på nätet?
- Vad skulle ni kunna göra om ni märker att en kompis försöker pressa någon annan till att skicka nudes?

Grooming

Grooming innebär att en person tar kontakt med barn i syfte att begå någon form av sexuellt brott mot barnet. Det kan vara en vuxen, eller en annan ung person som begår brottet. I Sverige är sådana "förberedande" kontakter en brottslig handling i sig. Förövaren arbetar ofta med att bygga upp barnets förtroende och tillit över tid. Kontakten inleds ofta med smicker och beröm, för att sedan övergå till olika typer av tvång och hot. Förövaren kan även erbjuda mutor eller presenter. Många gånger pressas personen först att skicka bilder eller posera framför en webbkamera. Sedan kan förövaren använda bilderna som utpressning. På så sätt blir barnets gränser succesivt förskjutna.

- Hur gör ni för att veta om någon ni snackar med på nätet är den som den utger sig för att vara? Har ni några knep?
- Vad kan man göra om någon man fått kontakt med börjar pressa en att göra saker man inte vill?
- Vilka tips skulle ni ge en kompis som råkat ut grooming? Vem kan man prata med?

Tips! Mer material för att jobba med frågorna

- [Sexualitet, samtycke och relationer - Skolverket](#)
- [Köpa sex - Umo](#)
- [Frivilligt sex - Brottsoffermyndigheten](#)
- [Digital, ung och trygg - ECPAT Sverige](#)
- [Film om te och samtycke - FATTA MAN](#)
- [Sex steg till en samtyckeskultur - FATTA](#)
- [Allt du behöver veta om prostitution, människohandel och annan sexuell exploatering - Ellencentret](#)
- [Metodmaterial om sex och samlevnad - Sveriges Kvinnoorganisationer](#)
- [Svartsjuka är inte romantiskt \(svartsjukaarinteromantiskt.se\)](#)

UTGÅNGSPUNKTER FÖR ATT ARBETA MED FILMEN

Att arbeta med ett åskådarperspektiv

Materialet utgår från ett "åskådarperspektiv". Det innebär att fokuset läggs på alla oss som finns runtomkring den som utsätter och den som utsätts. Sexuell exploatering blir därmed en fråga som rör oss alla. På så sätt kan vi tillsammans förändra sociala och kulturella normer.

Ofta är vi många som reagerar på elaka skämt eller kränkande jargong, men vi kanske inte vågar göra något. Eller så tror vi att något är oproblematiskt bara för att ingen annan reagerar. Om vi vågar säga ifrån är det lättare för andra att följa efter. Genom att träna på vad vi kan göra före, under och efter att något inträffar är det större sannolikhet att vi agerar i framtiden. Det är även lättare om vi gör det tillsammans.

Ett sätt att prata om "åskådare" är att prata om hur man kan visa omsorg om sina kompisar - till exempel genom att säga ifrån eller ställa frågor. Ingen vill ju att deras kompis ska råka illa ut. Varken genom att begå övergrepp på andra - eller genom att själv utsättas. Unga pratar ofta med sina vänner när något händer. Vi behöver därför stärka unga i hur de kan stötta sina kompisar vart de kan vända sig om de får reda på att något inträffat.

Att arbeta med en "genusförändrande ansats"

En övervägande majoritet av dem som exploaterar andra sexuellt är killar och män. Det är den största gemensamma nämnaren. För att kunna förebygga sexuell exploatering behöver vi därför arbeta med att problematisera stereotypa och begränsande normer kring kön. Det brukar kallas att ha en "genusförändrande ansats". Samtalet behöver sträva efter att främja mer jämställda relationer mellan tjejer och killar, kvinnor och män. Vi behöver även synliggöra att det finns ett spektrum av könsidentiteter och könsuttryck. Vi behöver tillsammans ifrågasätta och reflektera kring de olika förväntningar som kan finnas på oss utifrån föreställningar om kön och sexualitet. Världshälsoorganisationen (WHO) har visat att förebyggande insatser som har en kritisk ingång till hur "maskulinitet" eller "feminitet" formas är mer effektiva för att skapa beteendeförändringar än insatser som inte jobbar med att förändra genusnormer.

Att förstå sexuell exploatering som våld

I samtalet med unga behöver vi prata om sex som någonting lustfyllt. Att vara nyfiken och utforska sin sexualitet är någonting positivt. Sex ska bygga på samtycke och frivillighet. Det känns bra för alla inblandade före, under och efter. Sexuell exploatering är på många sätt motsatsen till samtycke. Om betalningen eller ersättningen inte fanns skulle den sexuella handlingen inte ske.

Många barn har erfarenhet av olika typer av sexuell exploatering. Det är en utsatthet som kan orsaka trauman och ohälsa. Ändå ses sexuell exploatering och prostitution inte alltid som våld eller övergrepp. Vuxna kan ibland prata om utsattheten som ett "beteendeproblem" hos

den som utsätts. Det är även vanligt bland unga att skulden för sexuella övergrepp läggs på den som utsätts. Läs mer i den fördjupade kunskapsöversikten Sexuell exploatering av barn och unga.

Exploatering kan bara ske genom att det finns någon som är villig att betala för att få tillgång till barn och ungas kroppar. Det är därför viktigt att i samtalet behålla fokus på att det är den som exploaterar andra som gör fel och som bär ansvaret. Lagstiftningen är tydlig: att betala för "sexuella tjänster" är olagligt. För barn under 18 år heter brottet "utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling". Den som ger ersättningen kan ofta vara en annan ung person. Därför är det viktigt att samtala med unga om normer gällande kön och sexualitet. Unga behöver även få veta att det finns stöd att få - både för den som utsätts och den som utsätter, eller riskerar att utsätta, någon annan. Sex ska byggas på samtycke och frivillighet - och ett samtycke kan aldrig köpas.

Att arbeta med olika typer av förändring

För att förebygga våld behöver vi arbeta med både kunskap, attityder och beteenden. Med utgångspunkt i filmen kan ni väcka frågan om sexuell exploatering och samtycke på en mängd sätt.

- **Attityder**

Genom att diskutera och analysera vad som händer i filmen och om det finns paralleller till de ungas egen vardag kan materialet bidra till att påverka attityder kring sexualitet, samtycke och relationer.

- **Beteenden**

Med utgångspunkt i filmen kan ni även diskutera vad man kan göra i en liknande situation och försöka hitta lösningar på hur man kan agera som "åskådare". På så sätt uppmuntras vi att förändra även beteenden.

- **Kunskap**

Samtalen kan sedan kompletteras med kunskap om vad sexuell exploatering är, om samtycke och om lagstiftningen på området.

LÅT INTE TYSTNADEN TALA!

På länken nedanför kommer du till sidan **Låt inte tystnaden tala!**

- Där får du tips på vad du kan göra om dina kompisar snackar om att byta till sig sex eller beter sig på ett sätt som inte är okej.
- Där finns även mer kunskap och länkar till sidor för unga där du kan läsa mer om sex, samtycke och sexualbrott.
- Där finns även information om vart du kan vända dig om du behöver någon att prata med.

DET FINNS STÖD OCH HJÄLP ATT FÅ!

Har du gjort något sexuellt mot någon som inte kändes okej efteråt? Har du en kompis som råkat ut för något jobbigt? Har du funderingar om sex och relationer? Det finns stöd och hjälp att få.

- Prata med någon vuxen du litar på. Du kan alltid kontakta ungdomsmottagningen eller kuratorn på din skola om du behöver hjälp. På din kommuns hemsida eller umo.se och youmo.se finns kontaktuppgifter.
- Om det har hänt någonting allvarligt och akut ska du alltid ringa polisen på 112.
- Genom att scanna QR-koden ovan får du tips på sajter för unga som ger stöd. Där kan du ställa frågor, chatta eller prata i telefon med någon.
- Du kan ofta vara helt anonym.